

ORSAM BÖLGESEL GELİŞMELER DEĞERLENDİRMESİ

No.41, MART 2016

SURİYE KRİZİ DERİNLEŞİRKEN: TÜRKMENLERİN STRATEJİSİ NE OLMALI?

Cemil Doğaç İpek

Cemil Doğaç İpek, halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında doktora eğitimine ve Atatürk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmalarına devam etmektedir. Lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlamıştır. Yüksek lisans derecesini Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalından 'Frankofoni: Fransızca Konuşan Ülkeler Topluluğu' isimli tezle almıştır. TRT'nin Fransızca yayınları için "Türkiye ve Ortadoğu" isimli 52 bölümlük programı hazırlamıştır. Uluslararası Örgütler, Türk Devlet ve Toplulukları, Türk-Fransız İlişkileri başlıca çalışma alanlarıdır.

Suriye'de halk ayaklanmasının başladığı 2011 yılından bu yana, Suriye'nin kadim halklarından birisi olan Türkmenler hem Esad rejiminin insanlık dışı saldırılarıyla hem de terör örgütleri ile mücadele ediyor. Suriye Türkmenleri yüzyıllardan beri yaşadıkları topraklarını ve kimliklerini korumak için bugün dört cephede birden savaşıyor. Cenevre-Viyana süreçleri çerçevesinde Suriye'de 2016 yılı ile beraber yeni bir dönemin başlaması umuluyordu, ancak umutlar şimdilik boşa çıktı ve Cenevre görüşmeleri ertelendi. Yeni siyasi süreç ile ilgili uluslararası hazırlık çalışmalarında ülkenin kadim halklarından birisi olan Türkmenlere ilk etapta yer verilmedi. Biz de bu çalışmamızda derinleşen Suriye krizinin mevcut durumunu ve önümüzdeki süreçte Suriye Türkmenlerinin siyasi ve hukuki olarak nasıl bir strateji izlemeleri gerektiği konusunu tartışacağız.

Cenevre-Viyana süreçleri çerçevesinde Suriye’de 2016 yılı ile beraber yeni bir dönemin başlaması umuluyordu, ancak umutlar şimdilik boşa çıktı ve Cenevre görüşmeleri ertelendi. Zaten Rusya’nın, görüşmeler sırasında dahi, IŞİD ile mücadele bahanesi ile Suriye’de sivilere (hastaneler ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı tarafından açılan ekmek fırınları da dâhil olmak üzere) ve ılımlı muhalefete yönelik bombardımanı sürdürmesi nedeniyle, masadan olumlu bir sonucun çıkması pratikte mümkün değildi. Mevcut çözüm önerilerinin anlamsızlaşması nedeniyle giderek derinleşen Suriye krizine doğrudan yahut dolaylı olarak müdahil olan her aktör pozisyonunu bugün yeniden gözden geçiriyor, stratejilerini yeniliyor. Maalesef yeni siyasi süreç ile ilgili uluslararası hazırlık çalışmalarında ülkenin kadim halklarından birisi olan Türkmenlere ilk etapta yer verilmedi. 1 Şubat 2016 tarihinde ise olumlu bir gelişme olarak Suriye Türkmen Meclisi Başkanı Abdurrahman Mustafa, Riyad grubunun da-

veti üzerine Cenevre’ye gitti, ancak bir sonraki görüşmeye tekrar davet edilip edilmeyeceği şu aşamada belli değil.

Suriye coğrafyasında yaşayan kadim halklardan birisi olan Türkmenler 7. yüzyıldan bu yana bölgede yaşamlarını sürdürüyor. Bu noktada öncelikle belirtmemiz gereken husus şudur: Suriye’de mukim Türk varlığı Balkanlardaki gibi Osmanlı İmparatorluğu döneminde yerleşik hale gelen *-Evlad-ı Fatihan-* bir yapı değildir. Aksine Anadolu coğrafyası henüz Türk-İslamlaşmamış iken bugün Suriye olarak tanımlanan bölgede Türk devlet ve beylikleri kurulmuştur. Türkmenler Suriye’de geniş bir alana yayılmış halde. Halep, Lazkiye-İdlib (Bayır-Bucak), Humus, Hama, Tartus, Rakka, Dera, Şam ve Golan bölgelerinde Türkmen varlığı bulunuyor. Suriye Türkmenleri yüzyıllardan beri yaşadıkları topraklarını ve kimliklerini korumak için bugün dört cephede birden savaşıyor.

Suriye’de Türkmenlerin mücadelesi 2011’de halk ayaklanmasıyla birlikte, Esad rejimi-

nin devlet terörüne karşı başladı. 2011'den bu yana Esad rejimi Lübnan sınırındaki, Halep'teki, Bayır-Bucak'taki ve Suriye'nin çeşitli bölgelerindeki Türkmen yerleşimlerini defalarca bombaladı. Bu saldırılar sonucunda on binlerce Türkmen hayatını kaybetti. Türkmenlerin ifadelerine göre, bugün kayıp ve gözaltında olan binlerce Türkmen bulunuyor.

Türkmenler şu anda terör örgütlerinin (İŞİD ve PKK/YPG) ve Esad rejimi ile müttefiklerinin saldırılarına karşı mücadele ediyor. Dünya kamuoyuna yansımada da Türkmenler uzunca bir süredir İŞİD terörüne karşı topraklarını korumak için kahramanca savaşıyor. Özgür Suriye Ordusu çatısı altında, Türkmenlerden oluşan Sultan Murat Tümeni, Halep kırsalında uzun bir süredir İŞİD militanlarına karşı yoğun bir çatışma içerisinde. Ayrıca yine Türkmen Muntasır Billah Tugayı da Halep şehri içerisinde ve çevresinde Türkmen komutan Firas Paşa yönetiminde İŞİD ve YPG militanları ile aralıksız çatışma halinde. İŞİD

ile çatışan Türkmenlerin diğer cephelerde de savaşmalarından ötürü güçlerinin bölünmesini fırsat bilen YPG de, ele geçirdiği yerlerde yaşayan Türkmen sivilleri göçe zorluyor, direnenleri öldürüyor. Türkmenler eş zamanlı olarak Rusya'nın, Hizbullah ve İran destekli milislerin desteğini alan Esad rejiminin saldırılarına da karşı koymaya çalışıyor. Özellikle Rusya'nın hava bombardımanları ile Türkmen sivil halk ciddi anlamda bir katliam ile karşı karşıya. Şu anda Rusya'nın bölgedeki Türkmenlere yönelik silahlı saldırıları açıkça 'insanlığa karşı suçlar' kapsamı içerisinde.

Türkmenler Suriye'de yüzyıllardır varlık gösteriyor. Suriye'de Türkçe konuşan yaklaşık bir buçuk milyon civarında Türkmen var. Türkçe'yi unutmuş Türkmenler ile beraber Suriye'deki Türkmen nüfus üç buçuk milyon civarındadır. Türkmen varlığını hem Türk İmparatorluk arşivleri hem de Fransa'nın Manda Yönetimi arşivleri doğruluyor. Türkmenler uzun süredir insan hakları ihlallerine, katliamlara uğruyor, ayrıca kültürel

Türkmenler şu anda terör örgütlerinin (İŞİD ve PKK/YPG) ve Esad rejimi ile müttefiklerinin saldırılarına karşı mücadele ediyor.

hakları da verilmiyor. Bu duruma artık uluslararası kamuoyu tepki göstermeli.

Konuyla ilgili olarak hedefe ulaşabilmek için Suriye'deki Türkmen hususunun 'uluslararasılaştırılması' önemli bir adım olabilir. Dünya kamuoyu öncelikle, burada Suriye toplumunun bir parçası olmakla beraber ayrıca Türkmen kimliğine de sahip bir halk olduğunu enformasyon yoluyla öğrenmeli. Çünkü Suriye'de bugün ayrı bir halk olarak Türkmenler insan hakları ihlallerine ve katliamlara uğruyor, kültürel hakları verilmiyor. Bu durum uluslararası kamuoyuna her

şekilde duyurulmalı. İnsan hakları sözleşmelerinin mekanizmaları ve bu alanda faaliyet gösteren, konuyla ilgili uluslararası sivil toplum örgütleri ile irtibata geçilmeli. Bu noktada Avrupa Birliği kurumsal yapısı içerisindeki azınlıklarla ilgili kurumlar nezdinde Suriye Türkmenleri girişimlerde bulunmalı. Ayrıca, Rusya'nın bölgedeki Türkmenlere yönelik işlemiş olduğu insanlığa karşı suçlar muhakkak raporlanmalı ve uluslararası kamuoyuna sunulmalı. Bununla alakalı olarak farkındalık oluşturabilmek için Suriye Türkmenleri (diğer Türk kökenli halkların diaspo-

raları ile birlikte) Batı başkentlerinde Rus eçilikleri önünde demokratik protesto eylemleri düzenleyebilir.

Bu noktada konuya uluslararası hukuk perspektifinden de bakmak faydalı olacaktır. 1921 Ankara, 1923 Lozan, 1939 Türkiye-Fransa Antlaşmaları bu anlamda incelememiz gereken antlaşmalar. 1921 Antlaşması Türkiye-Suriye sınırının belirlenmesi, sınırlarla ilgili hususlar, demiryolları gibi konular üzerinde yoğunlaşıyor. Kamuoyunda Türkiye'ye Suriye Türkmenlerine yönelik garantörlük hakkı verdiği iddia edilen Ankara Antlaşması'nın 7. maddesi, Hatay/İskenderun Sancağı ve civarındaki Türklerle/Türkmenlerle ve onların kültürel hakları ile ilgili. Antlaşma içerisinde Türkiye'ye Türkmenlere yahut Suriye'ye yönelik bir garantörlük hakkı verecek özel bir madde görünmüyor. 7. madde üzerinden konuşursak da zaten Hatay Sancağı hariç diğer Suriye Türkmenleri için öngörülen bir şey yok. Yine zaman zaman kamuoyunda gündeme gelen 1921 Ankara Antlaşması'nın 13. maddesi de sınırın her iki

tarafında oturan ahaliyi ilgilendiren serbest geçiş ve özel mülkiyete dair haklarla ilgilidir. Aşiretlerin kullandığı yayla ve otlaklar bazen iki sınır arasında denk geliyor. Bunlar nedeniyle bir problem yaşanmaması için karşılıklı geçiş hakkı oluşturulmuş. Bu hak sadece Türkmenler için değil, göçebe ve yarı-göçebe olan tüm unsurlar için geliştirilmiştir. Bu ve bunun gibi haklar, sınırın iki tarafında serbest geçiş/özel mülkiyete dair haklardır.

Lozan Antlaşması içerisinde yer alan 16. madde ile Türkiye Cumhuriyeti aslında bir yönüyle imparatorluk bakiyesi topraklara dair özel/tüzel tüm haklarından feragat ediyor. Birinci Dünya Savaşı sonrasında azınlık kavramı üzerinde en çok durulan kavram. İlgili dönemin önemli barış antlaşmalarından ikisi olan Lozan'da da, Versay'da da öncelik azınlık konusuna verildi. Konuyla ilgili şunu vurgulamamız gerekir ki bahsi geçen antlaşmalarda azınlıklar başlığında, o dönem için kabul edilen, statüsü olan azınlıklar konuşuldu. O dönemde Türk imparatorluk bakiyesi

Rusya'nın bölgedeki Türkmenlere yönelik silahlı saldırıları açıkça 'insanlığa karşı suçlar' kapsamı içerisinde.

toplumlar ile ilgili statü daha çok dini farklılık üzerinden görüldü. Talepler o dönemin statüsüne göre azınlık olarak bilinen topluluklara yönelik oldu. Yoksa, burada herhangi bir etnik grup var mı yok mu şeklinde bir tartışma olmadı.

Hatay'ın Türkiye'ye ilhakı sürecinde de Bayır-Bucak Türkmen bölgesi konusunda hukuki metinlerde net ve geçerliliği olan bir ibare yok. Dolayısıyla Türkiye, söz konusu hukuki metinlere göre Suriye Türkmenleri konusunda herhangi bir hak iddia edebilir demek zor; ancak 1932 yılında Fransız Manda

Yönetimi mandater hukuka aykırı olarak Ermenilerin itirazı üzerine İskenderun Sancak/Hatay Özerk Bölgesi'ne dâhil olan Keseb'i buradan kopardı. 1921 Ankara Antlaşması sonrasında, Suriye'de Fransız Manda İdaresi kuruldu. Fransa Keseb Ermenilerinin Özerk İskenderun Sancağı'ndan ayrılıp Lazkiye'ye bağlanma isteğini 1932'de kabul etti. Fransız Manda İdaresi Manda Şartnamesi'nin 22. maddesine aykırı davranarak, hukuksuz bir şekilde Keseb'i Sancak'tan ayırmıştır. (Şartnameye göre mandater devlet idare ettiği topraklarda bütünlüğe azami

dikkat edecek ve bütünlüğü koruyacaktır. Fransa bu maddeye net bir şekilde uymamıştır.) Bu duruma itiraz edilebilir. Bu noktada uluslararası hukukta devletin tek taraflı işlemlerinden yola çıkarak, Türkiye'nin sonraki antlaşmalarda bu duruma itiraz etmemesi sorun oluşturabilir. Burada Suriye'de güncel durumun o anki hâlden farklılaşması nedeniyle Keseb'e dair bir itiraz ve hak talebi gündemimizde olabilir. Özellikle 2011'de Suriye'de iç savaşın başlamasından sonra Keseb'e bağlı Çınarcık, İki-Oluk, Karaduran, Kabacık, Eskiören ve Düz-Ağaç gibi köylerden Ermeniler Türkiye'ye, Hatay'a sığınmıştır. Lübnan'a gitme imkânları varken Ermeni göçmenlerin Hatay sınırındaki Vakıflı köyüne gelmeleri anlamlıdır. Konjonktürel de olsa Keseb'den ayrılan Ermenilerin yaşadıkları bu zor zamanlarda, yeniden Türkiye'yi sığınacak liman olarak gördükleri anlaşılıyor. Bu olay da bölgenin Türkiye'nin doğal uzantısı olduğuna ve bölgenin Türkiye'nin garantisine ihtiyaç

duyduğuna delil olarak gösterilebilir.

Uluslararası hukuk açısından özetle; konuyla ilgili olan 1921 Ankara, 1923 Lozan, 1939 Türkiye-Fransa Antlaşmalarında Suriye'de Türkmenlere yönelik herhangi bir statü öngörülmemiştir. Bu durum dönemin azınlık anlayışının dini temelde görülmesi ve Suriye Türkmenlerinin de çoğunluğu Müslüman bir ülkenin sınırlarının içerisinde bulunması ile alakalı. Dolayısıyla Suriye Türkmenleri hâlihazırda Suriye'de doğrudan *entite* olarak ayrı bir hukuksal statü sahibi değil. Bu nedenle, Suriye Türkmenlerinin önümüzdeki süreçte ilk hedefleri hukuki statü kazanmak olmalı. Bunun için de ayrı bir aktör olarak, Suriye'yi oluşturan unsurlardan birisi olarak, mevcut içinde bulunulan şemsiyenin dışında masaya oturulması gerekir. Burada bu yönde kazanım elde edilirse, bu durum Irak Türkmenleri için de model olabilir. Şu aşamada Türkiye'nin garantör olması gibi talepler siyasi açıdan prematüre olacaktır. Siyaseten mütevazı taleplerde bulunmak, mevcut

Dünya kamuoyu öncelikle burada Suriye toplumunun bir parçası olmakla beraber ayrıca Türkmen kimliğine de sahip bir halk olduğunu enformasyon yoluyla öğrenmeli.

durumda Suriye Türkmenleri için daha rasyonel bir tercihtir.

Suriye Türkmenlerinin uluslararası alanda görünür olmak ve hukuki statü kazanmak için çalışmalarını akıllı güç olarak nitelendirilen üç ülke üzerinde yoğunlaştırması daha rasyonel olabilir. Bu noktada, Suriye konusunda siyaseti birbirine yakın olan Fransa - Katar - Türkiye eksenini üzerinden Türkmenler uluslararası kamuoyuna yönelik daha kolay açılım yapabilir. Suriye Türkmen Meclisi; Paris, Strasbourg ve Doha'da ofis açabilir. Bu süreçte Türkmenlerin

uluslararası medyada ön plana çıkmasını sağlayacak görsel ve yazılı yayınlar kritik önemdedir. Gerekirse sponsorluklar aracılığı ile Avrupa'da ve ABD'de düşünce kuruluşlarına Suriye Türkmenleri ile ilgili raporlar yayınlattırılmalı, uluslararası medya için Suriye Türkmenlerinin Esad rejimi ve IŞİD'e karşı mücadelesini gösteren Özgürlük Savaşçıları (*Freedom Fighters*) gibi belgeseller hazırlatılmalı. Uluslararası medyada Suriye Türkmenleri denildiğine akla gelecek Türkmen yüzler ön plana çıkarılmalı.

Suriye Türkmenlerinin demokratik, laik, modern, Batı ve değerleri ile bir sorunu olmayan, bölgedeki tüm etnik-dini unsurlara saygılı bir yapılanma olduğu uluslararası kamuoyuna en kısa zamanda, iyi bir lansman ile gösterilmiştir. Suriye'deki diğer unsurlara göre daha Batıcı-laik bir aktör olan Suriye Türkmenleri Batı kamuoyunda ilgi uyandıracaktır. Bu teze destek olarak Türkmenler arasında herhangi bir Sufi-İslam ekolünün mürşid-i kâmil'i varsa, o da bu aşamada ön plana çıkarılabilir. Bu şekilde, Türkmenler IŞİD gibi tekfirci unsurlarla sadece sahada değil her alanda mücadele edebileceğini göstererek (Batı kamuoyunun mevcut korku ve endişelerinden de hareketle) tezlerine daha kısa sürede karşılık bulabilir.

Ayrıca hukuki statü kazanımı için Suriye'de kadim Türkmen varlığının ispatı noktasında Türk İmparatorluk arşivlerinin yanı sıra Fransa'nın Manda arşivleri de Türkmenler için çok önemlidir. İlgili arşivlerde konuyla alakalı belgelerin incelenmesi, yayınlanmasına ve kamu-

oyu ile paylaşılmasına yönelik bir proje faydalı olabilir.

Suriye Türkmenleri ile ilgili olarak atılacak tüm adımların uzun vadede kazanım getirmesi hukuki statünün sağlamlığına bağlıdır. Hukuki statü noktasında 2014 yılında Ukrayna'da Kırım Tatar Türklerinin anayasal hak olarak kazandığı 'yerel halk statüsü' örnek alınabilir. Yine hukuki statüde referans olarak; Sırbistan içerisinde özerk bölgeyken Kosova'nın statüsü, Batı Trakya'daki Türklerin statüsü, Türkiye'deki gayrimüslimlerin statüsü incelenebilir.

Sonuç olarak; hukuki statü Türkmenlere objektivite/nesnellik kazandıracaktır. Suriye'de Türkmenlerin mevcut durumu ise maalesef subjektivite/öznellik halidir. Subjektivite hali devam ettiği sürece de Türkiye'den başka kimse Türkmenlerle ilgilenmeyecek ve onları dikkate almayacaktır. Her ne olursa olsun, Türkmenlerin öncelikli hedefi bir statü belgesi kazanmak olmalıdır. Hukuki statü ilerleyen yıllar için (üstü silinmiş bile olsa) bir tapudur.

Türkiye ve Batı Dünyası bölgede Suriye merkezli ciddi bir meydan okuma ile karşı karşıya. Bu meydan okumaya karşı bir meydan okuma ve düzen kurucu bir hamle yapılması gerekiyor.

Bugün Suriye halkının dostları Türkiye, Katar, Suudi Arabistan, Fransa ve ABD gibi ülkeler, sorunun öncelikle siyasi çözümle sonuçlanmasını arzu ediyor. Ancak, Rusya'nın ve İran'ın Esad rejimine askeri desteği ile sahada askeri olarak bir güç dengesizliği ortaya çıktı. Görünen o ki Esad rejimi ve müttefikleri Suriye'deki siyasi-askeri muhalefeti yok edene ve Esad'ın koltuğunu sağlamlaştırana kadar, saldırılarını sürdürecektir. Bu noktada zaman zaman uluslararası toplumda dile getirildiği gibi *IŞİD karşısında ehven-i şer olarak Esad yönetiminin devamını istemek* rasyonel bir tercih değildir. Zira IŞİD'i ortaya çık-

aran nedenlerin başında bizzat Esad rejimi geliyor. Türkiye başta olmak üzere Suriye'nin dostlarının Suriyeli muhalif güçlerin birleştirilmesi ve merkezi bir komuta sistemine bağlanması konusunda inisiyatif alması lazım.

Bilindiği gibi Suriye krizi çok ciddi bir mağdur kitle/göçmen hareketliliği de oluşturdu. Bu hareketlilik devam etme eğiliminde ve artık bu durum Türkiye ve Avrupa Birliği açısından sürdürülebilir olmaktan da çıkmak üzere. Suriye krizinin yansımaları (mülteci akını, IŞİD terörü vd.) Avrupa içerisinde Rusya tarafından desteklendiği bilinen aşırı sağ hareketleri

de güçlendiriyor. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırgan tutumu nedeniyle yaşanan istikrarsızlığı da göz önünde bulundurursak, mevcut fotoğrafın Avrupa Birliği için çok ciddi bir tehdit olduğunu görürüz.

Bugün, Türkiye ve Batı dünyası bölgede Suriye merkezli ciddi bir meydan okuma ile karşı karşıya. Bu meydan okumaya karşı bir meydan okuma ve düzen kurucu bir hamle yapılması gerekiyor. Artık Batı ülkeleri bu problemin çözümü için ciddi bir şekilde devreye girmeli. Önümüzdeki süreçte Suriye'de devam eden insanlık dramının sona erdirilmesi için, Suriye halkının dostları devletler önderliğinde yapılacak bir insani müdahale neticesinde güvenli bölgeler, güvenli sığınaklar ve uçuşa yasak bölgelerin oluşturulması faydalı olacaktır. (Bu önlemlerin gerekliliği başta Türkiye ve Fransa olmak üzere çeşitli aktörler tarafından da sıkça dile getirilmiştir.)

1991 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde Irak hususunda alınmış 688 sayılı karar ile spesifik bir

durum olarak ortaya çıkan insani amaçla yardım/müdahale kavramına dair, 2000'li yıllarla beraber koruma sorumluluğu (*responsibility to protect R2P, RtoP*) ifadesiyle bu kavramın meşru olduğuna ve genelleştirilmesine yönelik hakim bir kanı oluştuğunu görmekteyiz. Bu kavrama göre, eğer bir rejim vatandaşlarını eziyorsa, haklarını vermiyorsa, vatandaşlarına yönelik katliama varan saldırılar yapıyorsa diğer devletlerin o ülkenin vatandaşlarını o rejime karşı koruma hakkı vardır. Zaten uygulamaları incelediğimizde ilgili ülkede durum iç savaşa döndüyse R2P hakkının meşrulaştığını görüyoruz. Ayrıca konuya Türkiye açısından bakarsak; Türkiye'de terör faaliyetlerinde bulunan IŞİD, PKK-YPG gibi yapıların Irak ve Suriye'yi üs tuttuğu, bilhassa bu iki ülke içindeki varlığı biliniyor. Bu yönde Türkiye'nin bölgeye yönelik müdahalesi de uluslararası hukuk açısından terörizmle mücadele ve meşru müdafaa olacaktır.

Bugün geldiğimiz noktada, uluslararası toplum destek verirse, Türkmenler hem

Ortadoğu'da hem de Suriye'de demokratik ve laik bir düzen kurmak için önemli bir rol oynayabilir. Türkmenler güç kazanırsa hem silahlı mücadelede hem de fikri mücadelede

selefi/ tekfirici/ cihatçı örgütleri mağlup eder. Böylece Avrupa kıtası da hem mülteci akınından hem de selefi/ tekfirici/ cihatçı terör örgütlerinden korunmuş olur.

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluştur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelere doğrudan yansıtılabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr